

Euripid

Elektra

Preveo i komentare napisao:
Koloman Rac

eLektire.skole.hr

SADRŽAJ

Čin prvi	4
Čin drugi	11
Čin treći	26
Čin četvrti	42
Čin peti	47
Čin šesti	59
Rječnik	68

LICA:

DIOSKURI, *Kastor i Poluks*

KLITEMNESTRA, *kraljica, žena Agamemnonova, mati Elektrina*

ELEKTRA, *kći Agamemnonova*

ORESTO, *sin Agamemnonov*

SELJAK, *Mikenjanin*

STARAC GLASNIK

ZBOR, *Argivljanke*

Čin prvi

*Pred zoru je. Još je noć. Gorski kraj blizu Arga. Vidi se seljačka koliba.
Seljak, muž Elektrin, izlazi.*

Seljak

Oj Argo stari, Inahova vodo ti!
Odavde diže vojsku s lađa tisuću
I odjedri pod Troju Agamemnon kralj.
Pod Idom glavu zemlje ubi - Prijama
I slavni onaj grad mu uze Dardanov.¹
U Argo amo stiže, - lađe visoke
Sve pune bjehu silnog plijena barbarskog.
I ondje bješe sretan, al' u dvoru svom
S lukavstva žene Klitemnestre pade on, -
Egisto, sin Tijestov, bješe desna joj.
On² drevno žezlo Tantalovo³ ostavi
I umrije, a Egisto zemljom vlada sad
I ima ljubav nje'gvu, Tindarovu kćer.
U dvoru pusti, kad u Troju otplovi,
Oresta sinka i kćer, cvijetak - Elektru.
Njeg kradom spase stari oca⁴ hranitelj,
S Egistove da ruke jadan ne gine;
Na njegu da ga Fočaninu Strofiju,
A Elektra u domu oca osta svog.
Pa cvijetom kad probuja mladosti joj vijek,
Prvaci Helade je prositi navale.
On strepeć, sina će boljaru jednome
Porodit - osvjetnika Agamemnonu,
Iz dvora ne pusti je, prosce odbi sve.
Al' i to bješe vrelo straha mnogomu,
Plemiću kom da tajom djece ne rodi;
I dok o glavi njojzi radi okrutnik,
Egistu je iz ruke mati istragne.
Za mrtva muža nađe ona izgovor,
Al' mržnje se s umorstva djece uplaši.
Egisto nato smisli ovo, učini:

¹ Dardan, praotac trojanski.

² Agamemnon.

³ Tantal, otac Pelopov, praotac Agamemnonov.

⁴ Agamemnona.

Jer ko bjegunac sin mu Agamemnonov
Iz zemlje ode, zlata onom obeća,
Tko smakne ga, a meni dade Elektru
Za ženu. Stari moji su Mikenjani,
S njih prigovora baš mi biti ne može;
Ta koljena su slavna, al' sirotinja
Imutkom, a visoku rodu to je grob.
Nju malom dade, malen da mu bude strah.
Ta da je uze čovjek štovan, ugledan,
Probudio bi Agamemnonovu krv,
I stigla bi Egista onda osveta.
Njoj nikad ja ti - to mi znade Kipranka -
Ne kaljah krevet, djevica je uvijek još,
Jer stid je mene čedo ljudi mogućih
Sramotit, a po rodu nijesam dostojan.
I strah me moga po imenu rođaka -
Oresta nesretnika, dođe l' jednom on
U Argo, jadnu vidi sestre udaju.
Tko kaže, da sam luda, kada pod krov svoj
Ja mladu primih djevu, a ne takoh se,
Taj neka znade, zlom da mjerom srca svog
Um trijezan mjeri i da ono⁵ sam je on.

(Izlazi Elektra s krčagom na glavi.)

SELJAK, ELEKTRA

Elektra

O crna noći, krilo zvijezda zlatnijeh!
Gle krčag nosim - on na glavi sjedi mi -
I potoku na vrutak idem sada ja.
Al' u toliku bijedu baš ne dospjeh još,⁶ -
Egista obijest bozim' otkrit rada bih,
Te plač svoj ocu dižem k nebu velikom.
Ta ona kuga - mati, Tindarova kći,
Iz dvora mene baci mužu za volju,
Egistu svome djecu drugu porodi,
Oresto i ja - mi smo kući njenoj smet.

⁵ Luda.

⁶ Da bi baš morala ići po vodu.

Seljak

A što se mene radi mučiš, jadrnice,
I kinjiš, a u dobru ti se othrani?
Pa zašt' se, kad ti kažem, toga ne kaniš?

Elektra

Za prijatelja, bozim' ravna, držim te, -
Ta u jadu se mome ne naruga ti.
A silna je smrtniku u zlu utjeha,
Vidara kada nađe, kao što si mi ti.
Stog, kol'ko mogu, moram i bez poziva
Olakšat breme, lakše da mi nosiš ga,
I muke s tobom dijelit; dosta imaš ti
Uvani posla, - što ga tu je u kući,
Ja sredit moram. S polja težak dođe li,
Za nj slast je sve u redu naći u kući.

Seljak

Al' volja li te, idi! Pa i nije baš
Daleko od doma nam izvor. A ja ću
Sa volim' zorom u polje i sijat ću.
Lijen neće, bio vijek na jeziku mu bog,
Bez truda žicu s krajem sastaviti kraj.

(Elektra ide na vodu, a muž joj u polje. Dolaze Oresto i Pilad s pratnjom.)

ORESTO, PILAD

Oresto

Od ljudi ja te prvog držim, Pilade,
Za vjerna druga, prijatelja, znanca svog;
Od druga samo ti Oresta obodri,
Egistu kada jade snovah za jade,
Jer s onom kugom majkom smače oca mog.
Po proročanstvu božjem u kraj argivski
Sad stigoh, - nitko ondje za to ne zna još;
Ubicam' krvlju krv ću platit oca svog.
A noćas tajku pođoh svome na grob ja
I suzu prolih, kose srezah uvojak,

Nad rakom zaklah janje, pustih krvi mlaz
Sve kradom od glavara zemlje, kralja tih.
Ne stupih u grad među zide nogom još,
Već amo na kraj kraja ovog krenuh ja, -
I pozna, u drugi ću ja zamaknut kraj,
A drugo - sestru tražim; rad bih sastat se,
Da na ruku mi ide kod ubistva tog
I kaže jasno, što u gradu zbiva se;
U jarmu je, kažu bračnom, djeva nije već.
A sad kad Zora bijelo lice pomila,
Otezanja se kan'mo, maknimo se kud!
Il' orač će se ili žena robinja
Ukazat nama, i nju pitat ćemo mi,
Na ovom mjestu prebiva l' mi sestra gdje.
Al' eno, vidim, ide jedna sluškinja,
Na glavi ostriženoj nosi ona trh -
Iz vrutka vodu. Sjednimo i pitajmo
Tu robinjicu, ne bi l' štogod doznali,
Rad čega ovamo smo stigli, Pilade!

(Zađu u grmlje, a Elektra se vraća s vode.)

Elektra

Upni - doba je - korak, brzaj!
Oh, naprijed, naprijed u suzam', plaču!
Ao meni!
Kći sam Agamemnonova,
Klitemnestra mene rodi,
Tindarova mrska kći;
Jadnom Elektrom zovu me,
Krstite građani moji.
Uh, muka, jada groznijeh!
Života mrska mi!
A ti u Hadu počivaš,
Agamemnone, oče moj, -
Žena te ubi s Egistom.
Hajde, plač probudi stari,
Razbudi dragost - groznih suza tok!
Upni - doba je - korak, brzaj!
Oh, naprijed, naprijed u suzam', plaču!
Ao meni!
A u kojem gradu, domu
Prosjačiš mi, brate jadni,
A u jadma prebolnim
U odajama očinskim
Tužnu ostavi sestru?

Ah, svani meni jadnici
Ti ko spas od muka, -
Zeuse, o Zeuse! - oca nam,
Krv osveti strahovitu,
Dolutajde u Argo!

Skin, na tle krčag s glave stavi,
Glasnim cvilom obnoć da zacvilim
Ocu svome,
Jauk, lelek začnem - Hada pjesmu!
Oče, tebe - ah, u grobu! - žalim, plačem,
Suzam' vijek te obdan
Pretim, noktom grebem, derem
Vrat svoj dragi, mili
I po glavi s' ostriženoj
S tvoje smrti rukom bijem.
Ah, ah! Trgaj glavu!
Ko što labud glasno tuži
Uz vodu na potočiću,
Oca zove premiloga,
U podmukloj zamci mreži
Smrt što nađe: tako tebe,
Oče jadni, ja sad plačem, -
Kupelj zadnja tijelo tebi opra,
Zagrli te smrti zagrljajem.⁷
Ao meni!
Oče, gorka udarca li bradve!
Gorke l' pletke onom putu tvom iz Troje!
Ne dočeka tebe
S vrpcama ni vijencim' žena!
Dvosjeklim ti mačem
Kletu smrt s Egistom spremi,
Muža - hulju sebi izbra!

(Dolazi zbor djevojaka argivskih.)

Zbor

Kćeri Agamemnonova,
Elektra, do seoskoga stana tebi dođoh,
Gorštak amo iz Mikene;
Javlja: slavu od tri dana

⁷ Žena ga je sjekirom ubila u kupelji.

Sad oglasili Argivci,
I do Here krenut žele
Svekolike argivske nam djeve.

Elektra

Drage, sunce sreće ne sja
Srcu mome, nit se jadna
Zlatnim gizdam đerdanom,
Nit ću s argivskim nevam'
Kolo vodit - prebirat,
Igrat, lupat nogom svojom.
Svu noć suze ronim, suze su mi bijednoj
Vijek i obdan na umu.
Gle mi kosu uprljanu,
Ove krpe - halju moju!
Kraljevnoj zar ovo liči,
Agamemnona kćeri,
A grad Troju, otac uze?
Njega ona se sjeća.

Zbor

Božica je silna. Dođi,
Plašt od mene - gusto tkanje primi i ogrni,
Zlatan uzmi nakit, sjaj ljepote!
Za boga zar ne mareći
Suzam' svojim ti dušmane
Svladat misliš? Nećeš cvilom,
Molitvom ćeš boga moleć
Vedrog danku radost naći, kćerce!

Elektra

Bog ni jedan za me jadnu,
Za jauk, umorstvo staro,
Za mog ne haje oca.
Ao patnika mi mrtva!
Ao patnika živa!
Tuđom on se vere zemljom,
Težačkome ognjištu se jadan šulja,
A sin slavna je oca!
A u kolibici bijednoj
Ja, sa dvora očinskoga
Protjerana, po vrleti
Živim, - duša mi vene.

U krvavu krevet u se
Mati s drugijem grli.

Čin drugi

ELEKTRA, ZBOR

Zborovođa

Helena, a i domu tvom je Helena -
Da, sestra majke tvoje, uzrok mnogom zlu.

Elektra

(Prepadne se, spazi u mraku Oresta i Pilada.)

Ao meni, žene, - u grlu mi zape plač!
Gle stranci neki blizu doma, ognjišta
Tu vrebaju i iz zasjede dižu se!
Puteljkom bjež'te ovud, ja ću u kuću!
Ded skoč'mo, ljudma lupežim' utecimo!

ELEKTRA, ORESTO, PILAD, ZBOR

Oresto

(Zakrči joj put.)

De stani, jadna! Ruke moje ne boj se!

Elektra

O Apolone! Nemoj, molim, ubit me!

Oresto

Pogubit ja ću druge - mrže, no si ti.

Elektra

Bjež, tać se nemoj, kog se taknut ne smiješ!

Oresto

Al' nema, kog bih s većim pravom tako se.

Elektra

(Uzmiče.)

A zašto s mačem vrebaš blizu doma mog?

Oresto

Ma stani i čuj! Možda tako zborit ne'š.

Elektra

Pa stojim. Sva u vlasti sam ti. Jači si.

Oresto

Od tvoga dođoh brata, - tebi nosim glas.

Elektra

Oj čojče dragi, zar je živ il' mrtav on?

Oresto

Ta živ je, - dobro prije sveg sam javit rad.

Elektra

Da, sreću dobru - plaću za glas ugodan.⁸

Oresto

To pružam, dijelim nama obadvoma ja.

⁸ Ako tko javlja sreću, nada se nagradi.

Elektra

Gdje luta jadan, jaderno prognan, svijetom sad?

Oresto

Mjestanca grad za nj nema, - to ti mori ga.

Elektra

Nij' gladan valj' da svakidašnjeg kruha on?

Oresto

Ta ima ga, al' prognanik je čovjek slab.

Elektra

A s kakvom ti od njega dođe porukom?

Oresto

Znat želi jesi l' živa, koja l' živoj kob.

Elektra

Zar prije svega ne vidiš mi mršav lik?

Oresto

Od tuge mnoge svenu, - meni stenjat je.

Elektra

I s glave kosu britvom srezah na skitsku.

Oresto

Brat i smrt oca tvoga - bit će - more te.

Elektra

Ao meni! Što mi od njih može draže bit?

Oresto

Uh, uh! A kako tvoj je prema tebi brat?

Elektra

Daleko on je, al' i 'vako nam je sklon.

Oresto

A zašto ovdje izvan grada prebivaš?

Elektra

Pa udah ti se, stranče, - svadba mi je grob.

Oresto

Tvog brata žalim. Za Mikenjanina zar?

Elektra

Kom otac nikad ne pomisli mene dat!

Oresto

De reci, da čujem i bratu kažem tvom!

Elektra

Daleko tu pod njeg'vim krovom prebivam.

Oresto

Govedar je kopač - vrijedan doma tog.

Elektra

Siromah - dobar, prema meni skroman, svet.

Oresto

A kakva svetost ovo resi muža tvog?

Elektra

Još kreveta se moga ne usudi tać.

Oresto

Zar strah ga nekud boga te prezire?

Elektra

Obružit roditelje moje ne htjede.

Oresto

Što svadba takva slast mu, radost ne bješe?

Elektra

On drži: tko me uda, vlast tu nemaše.

Oresto

Razumijem, - Oresta, osvete ga strah.

Elektra

Baš to se boji, još je usto trijezan on.

Oresto

Ah!
Poštenjak to je, hvalom treba vratit mu.

Elektra

Jest, stigne l' kući onaj, koga nema sad.⁹

Oresto

Pa mati koja tebe rodi, trpje to?

Elektra

Ne djeci nego mužu žena voli ti.

Oresto

A zašto te Egisto tako pogrdi?

Elektra

Da rodim slaba, zato takvu dade me.

Oresto

Zar sina osvetnika da ne porodiš?

Elektra

Da, tako smisli. Za to meni platio!

Oresto

Al' znade l' majke tvoje muž, da djeva si?

Elektra

Ne, ne zna! Mukom mučim, tajim njemu to.

⁹ Oresto.

Oresto

(Pokazuje na zbor.)

Ko prije slušaju li ove našu riječ?

Elektra

I moju i riječ tvoju znat će dobro krit.

Oresto

U Argo dođe li Oresto, - što će on?

Elektra

To pitaš? Oh, sramote! Nije l' doba već?

Oresto

Al' dođe l', kako će ubice oca smać?

Elektra

Nek drzne se, kako se dušmani drznuše!

Oresto

Zar mater bi usudila se ubit s njim?

Elektra

Baš istom bradvom, s koje otac izdahnu.

Oresto

Da kažem njemu? Je li tvrda tvoja riječ?

Elektra

Oh, mrijet sam rada, majke krv kad prolijem!

Oresto

Uh!
Oresto da je blizu pa da čuje to!

Elektra

Al', strance, da ga vidim, ne prepoznah ga!

Oresto

Ta nije čudo, - mlada s mladim rasta se.

Elektra

Od dragih mi tek jedan može poznat ga.

Oresto

Zar onaj, tko ga - kažu - smrti izbavi?

Elektra

Jest, starac - stari, davni očev učitelj.

Oresto

A nađe l' počin, grobak mrtvi otac tvoj?

Elektra

Pa, nađe, kako nađe, - bačen iz kuće.

Oresto

Ao meni, što to reče! Ta i samilost
Sa tuđih jada dira ljude u srce.
Ded kaži, da znam i da bratu nosim tvom
Te glase tužne, al' ih mora - mora čut.
U glupa nikad nema srca, sućuti,

Već tek u mudra, - pa i nije bez štete,
U mudrih kad je pamet odveć mudra baš.

Zborovođa

U duši i ja isto želim, kao on.
Daleko od grada sam, ne znam za jade
U gradu, zato i ja sada želim čut.

Elektra

Pa treba l', kazat ću, a treba prijeku
Kazivat tešku svoju i svog oca kob.
Kad riječ mi, stranče, mamiš, molim te,
Orestu javi moj i moga oca jad, -
U kakvoj halji dane vani trajem ja,
Kolikog gada puna sam i kakav krov
Sad mjesto dvora kraljevskoga krije me!
Pa sama s trudom halje čunkom sebi tkam
Il' bilo bi mi tijelo nago, bez halje -
I sama sebi nosim vodu s potoka.
Od djevojaka gola, bosa stidim se
Nit idem k žetvi, slavi, kola klonim se;
I Kastora se stidim, - dobra roda bjeh,
Za nj snubili me, dok ne ode k bozim' još.
U plijenu frigijskome sjedi mati mi
Na prijestolu, a robinjice azijske,
Što otac ote ih, uz prijesto stoje joj, -
Plašt idski njima kopča zlatna sapinje.
A crna krv još ocu gnjili pod krovom,
A tko ga smače, na kola se ista taj,
Ko otac, penje, na njima se vozika
I krvavijem rukam' hvata žezlo on,
S kim na vojsku s Helenma krenu babo moj,
I gizda se. A grob eno Agamemnonov
Pust leži, - žrtve mrče on još ne primi:
Suh, bez svakoga uresa mu stoji hum.
A vina nakitiv se dični majke muž
Po grobu skače, igra - tako kaže svijet -
Pa kamom kamenuje očev grobni kam
I 'vakvu o nama ti smije zborit riječ:
"Gdje sin je Orest? Junački li glavom sam
Grob tebi brani!" Tako se ruga odsutnom.
Al', stranče, molim te, de javi njemu to!
Poručuju mu mnogi, tumač sam im ja, -
Jest, ruke, jezik, srce moje kukavo

I glava ostrižena, a i otac mu.
Sramote l', - otac cijelu satre Frigiju,
A jednog on da jedan neće smaknut moć,
A mlad je mladić i od oca boljega!

Zborovođa

Al' vidim evo čojka, - muž je, velim, tvoj.
On muku svrši, te se kući vraća sad.

ELEKTRA, ORESTO, PILAD, SELJAK, ZBOR

Seljak

Hej! Kakve to na vratim' vidim strance ja?
A po što došli mom kućerku seljačkom?
Il' traže, trebaju li mene? Ružno je
Za ženu stajat među ljudma mladijem.

Elektra

O meni, dragi, nemoj sumnje gajit ti!
Riječ - istinu ćeš saznat. Ko glasnici mi
Ti stranci stigli, - od Oresta nose glas.
Al', stranci, dajte riječi te oprostite!

Seljak

Što kažu? Zar je živ još, gleda l' svjetlo, dan?

Elektra

Po riječi bar, - a kažu, što im vjerujem.

Seljak

A ima l' i na umu oca i jad tvoj?

Elektra

Pa to se nadam, - al' je čovjek izgnan slab.

Seljak

A s kakvim došli glasom od Oresta tvog?

Elektra

Njih posla on, da vide moju bijedu svu.

Seljak

Pa vide jedno, - drugo valj'da reče im?

Elektra

Ta znadu, - ništa baš im ne zatajih ja.

Seljak

Pa zašto davno vrata ne otvori im?
Ded uđ'te pod krov! Mjesto riječi lijepijeh
Vi dare primit ćete, moj što krije dom.

(Pratnji.)

Vi, sluge, nos'te prtljag k meni u kuću!

(Orestu i Piladu.)

Ne kratite se, kada dragi dođoste
Od draga! Ako jesam i siromah ja,
Zacijelo neću ćud pokazat prostačku.

Oresto

Oj, boga t', je li to muž, braka što se tvog
Sveđ čuva, - neće da Oresta obruka?

Elektra

Jest, taj se mužem zove meni, jadnici.

Oresto

Ah!
Za plemenitost nema znaka jasna baš,
Jer prevrat se u čudma ljudskim znade zbit,
U plemenita oca sina vidjeh već
Nitkova, a u rđe djecu čestitu;
U duši gavanovoj vidjeh gladnu glad,
U tijelu uboškome zlatno srce, čud.
Po blagu? Loša suca sebi uzet ćeš.
Po uboštvu li? Ranu i siromaštvo
Na sebi nosi, - i s bijede uči čojka zlu.
Na mejdan ho's li? Tko će koplju na pogled
Svjedokom biti, o poštenju izreć sud?
To pustit slijepo sreći bit će najbolje.
Taj čovjek nit je velik med Argivcima
Nit doma svog se glasom, slavom koči on,
Al' opet od mnogoga, vidim, bolji je.
Zar vi, što puni šupljih misli lutate,
Opametit nećete se? Ljude ćete zar
Po društvu sudit, plemenite po kući?
U gradu, dvoru sjajno žive takovi, -
Al' meso pusto bez srca ti ures je
Tek trgu. Koplja neće jaka mišica
S junaštvom većim nego slaba dočekat, -
Do čudi i do srca hrabra stoji to.
Al' sinu Agamemnonovu za volju -
Mi rad njegov došli, - bio tu il' ne bio.
Ded poziv prihvatimo! Sluge pod krov taj
Unići nam je! Bio mi siromah taj
Domaćin bolji, draži, no bogataš je!
Ja hvalim mili doček toga čovjeka
I od srca bih rado, brat da mene tvoj
Sav sretan preko praga sretna vodi sad.
A možda će i doći. Loksijina¹⁰ riječ
Jest stalna; što svijet gata, za to - briga me.

(Otiđu u kuću sa slugama svojim.)

¹⁰ Loksija, Apolon.

ELEKTRA, SELJAK, ZBOR

Zborovođa

Sad većma nego prije radost, Elektra,
Grud, srce grije nama, - možda sreća će,
Što jedva puže, sad pokročit snažnije.

Elektra

O jadni, kada bijedu doma svoga znaš,
Zašt' eno primi goste veće, no si ti?

Seljak

Što onda? Jesu l' kako s' čini, čestiti,
Ugodit mrva zar, ko hrpa, neće im?

Elektra

Kad već suma smetnu svoje uboštvo,
Hajd' starom, milom, hranitelju oca mog, -
Na međi zemlje argivske i spartanske
Do vode Tanaja za stadom ide on,
Jer iz grada ga potjeraše, baciše.
Daj reci, neka kući našoj dođe on
Pa gostima za gozbu nek ponese što!
Veselit će se, zahvaljivat bozima,
Kad čuje: živ je dječak, što ga spase on.
Iz očinskoga doma dobit nećemo
Od majke ništa. Gorak bi joj bio glas,
Kad jedna čula bi, Oresto da je živ!

Seljak

Al' ako te je volja, ja ću starcu to
Doglasit. A ti brže idi u kuću,
Priređuj sve unutra! Žena, traži li,
Za gozbu baš će mnogi naći zalogaj.
A, ima - ima još toliko u kući,
Da hranom mi ih prehranimo jedan dan.
(*Elektra ide u kuću.*)

U takvoj zgodi, kada misli slete me,
Eh vidim, blago da imade silnu moć, -
Jest, dragim dijeli, troškom tijelo može spast,
Kad bolest hrupi; al' o hrani radi l' se
Za danak jedan, malo vrijedi, - čovjek sit,
I bogat i siromah, jednak ima dijel.
(*Otiđe.*)

Zbor

Slavne lađe, pod Troju što jednom,
Veslm' nebrojenim
Voziste sa Nerejkama čete,
A uz mrke kljune dupin,
Prijak svirke, bacaše se
I igraše,
Prateć Tetidina sina -
Laka skoka Ahileja
S Agamemnonom u Troju,
Simoentu¹¹ na obale.

Nerejke sa eubejskoga žala
Krenu sa nakovnja zlatna
Oružje sa štitom - Hefesta muku
Nose; goru Pelij prijeđu
I do sveti podno Ose,¹²
Vila vise,
Djeva dom, gdje otac vitez
Othrani Helenma diku,
Morsko čedo Tetidino,¹³
A Atridma munju brzu.
Jedan iz Troje u luku Nauplij stiže, -
Za tvoj, Tetidin sine,
Štit ja slavni od njega
Saznah, krugom da okolo
Likovi, strašila strašna su
Skovana 'vako:
Po obodu se štita okruglog
Perzej glavosječa nad more
Krilatijem nogam' vinu
I Gorgonu - skota drži;

¹¹ Rječica trojanska.

¹² Pelij i Osa u Tesaliji, gdje je grad Ftija, rodno mjesto Ahilejevo.

¹³ Tetida je Nerejka, morska božica.

Uza nj Hermo, glasnik Zeusov,
Sin se Majin, gorštak¹⁴ desi.
Štitu golemu na srijedi sredine sjaji
Žarkog sunca kolut
S onim krilatim konjma;
Zvijezda rojevi na nebu -
Plejade, Hijade strava su
Hektora oku.
A sfinge pančam' dičan nose plijen
Na šljemu, od zlata kovanu,
A na oklopu na grudima
Lavica¹⁵ sve trkom trči,
Ognjem dišu ralje njene, -
Pirensko gle gleda ždrijebe.¹⁶
U krvavu eno boju
Sve po četir' konja skaču, -
Crn im oko leđa prah se vije.
Vođu takvih kopljanika
Ubi, Tindarova kćeri,
Ubi muža, zlobna ljubo!
Zato jednom smrt će tebi
Nebesnici poslat. Još ću -
Još krv mačem prolivenu
Pod krvavim spazit grlom!

(Dolazi starac, učitelj Agamemnonov.)

¹⁴ Rodio se na gori Kileni u Arkadiji.

¹⁵ Himera.

¹⁶ Pegas. Vrelo je pirejsko kod Korinta. Belerefont, unuk kralja korintskoga Sizifa, ubi, na Pegasu jašujući, neman Himeru.

Čin treći

STARAC, DOMALA ELEKTRA, ZBOR

Starac

Gdje - gdje je mlada, časna moja gospođa,
Kći Agamemnona mi, kog othranih ja?
Oh, strma l' uzlaza mi amo kući toj, -
Za narovana starca teško popet se!
Al' opet treba da do dragih svojijeh
Dovučem grbu, klecavo si koljeno.

(Elektra izlazi.)

O kćerce, baš zatekoh tebe kod kuće.
Gle dođoh, od blaga ti svoga nosim ja
Iz stada mlado, uzeh ga ispod sise;
Kolače nosim, sira skupih iz suđa
I stara ponijeh vina, dara Bakhova, -
Božanski miri, zera ga je, al' će se
Njeg čaša slatko smiješat s pićem slabijim.
Nek ovo nosi tkogod gostim' u kuću!
Ja ovim dronjkom - haljom svojom oči si
Što orosi ih suza, otrt želim još.

Elektra

A zašto, starče, oko tebi zali se?
Moj jad te darnu poslije duga vremena?
Il' jadan izgon mi Orestov plačeš sad
I oca moga, kog na rukam' drža ti
I zalud sebi, dragim svojim othrani?

Starac

Da, zalud, - ali opet ne odoljeh ja,
Te evo uz put pođoh njemu na grob sad;
Ne nađoh nikog, zato padoh, zaplakah,
Odriješih mijeh, što za goste ponesoh ga,
I žrtvu izlih, mrčom osuh sav mu grob.
Na humku žrtvu, ovcu ja crnorunu,
Krv istom prolivenu, i još uvojak,
Sa glave plave srezan, spazim, ugledam.
I začudim se, kćerce, tko to sjeti se

I na grob dođe, tu iz Arga neće bit
Već možda negdje stiže bratac tvoj
I s kukava se snebi groba očeva.
Ded gledaj kosu i sa svojom poređi,
Da l' nije s odrezanom iste boje baš;
Ta svima, što po ocu su ti jedna krv,
Na tijelu mnoga sličnost desiti se zna.

Elektra

Ko čovjek mudar, starče, ti ne govoriš,
Kad misliš, u zemlju da krišom stiže brat,
On - junak da Egista strahom straši se!
Pa kako će se muška slagat vitica,
U rvalištu što poraste junačkom,
Sa ženskom, što pod češljem? Nije moguće.
U mnogih kovrčicu jednaku ćeš nać,
A nijesu, starče, jedne iste krvi rod.

Starac

U stopu hajde stupi, vidi crevlje trag,
Ne pristaje li, kćerce, nozi tvojoj baš!

Elektra

Al' kako može biti nogu otisak
U kršu tvrdu? Ako se i desi to,
U dvoje braće - u brata i sestre ti
Bit noga neće ista, muška jača je.

Starac

Pa ne'š li brata, ako domu stigne on,
Po tkanju poznat, koje satka čunak tvoj,
A ja ga u njem nekad smrti ugrabih?

Elektra

Zar ne znaš, da sam, kad Oresto pusti dom,
Još mala bila? Al' i ako tkanja tkah,
Gdje on će, onda dijete, sada isti plašt
Na sebi imat? Halja s tijelom može l' rast?

Il' stranac na grob smilova se, skide vlas,
Il' zemljak, domar neki kradom od straže.

Starac

A gdje su stranci? Ja bih rado vidjet ih,
A onda da ih pitam za brata ti tvog.

Elektra

Baš eno nagla kroka kroče iz kuće!

Starac

Gospoda su doduše, al' to varat zna, -
Ta mnogi gospodskog su roda, al' su zli.
No ipak strancim' tijem "zdravo!" kličem ja.

ELEKTRA, STARAC, ORESTO, PILAD, ZBOR

Oresto

Pa zdravo, starče! (*Elektri.*) Kakav to je prijatelj -
Taj stari, suhi kostur ljudski, Elektra?

Elektra

On oca moga, stranče, diže na noge.

Oresto

Što veliš? Taj zar kradom brata spase tvog?

Elektra

Jest, taj ga spase, ako jošte živ je on.

Oresto

Ah!

A što me motri, ko da gleda svijetli lik
Od srebra?¹⁷ Ili drži, da sam sličan kom?

Elektra

Orestu se, bit će, u vršnjaku raduje.

Oresto

Baš čojku dragu. Al' što kruži okolo?

Elektra

I ja to sama, stranče, gledam, čudim se.

Starac

Daj mol' se bozim', časna kćerice Elektra,

Elektra

A za što? Zar za ovo ili drugo što?

Starac

Jer primi blago drago, što ga nuđa bog.

Elektra

(diže ruke.)

Gle, zovem boga. Al' što kažeš, starče moj

Starac

De gledni, dušo, tog tu - zjenu oka svog!

¹⁷ Novac.

Elektra

Već davno strah me, nijesi li s uma sašo ti.

Starac

Zar s uma sađoh, jer ti brata gledam tvog?

Elektra

A kakvu, starče, riječ to reče nenadnu?

Starac

Oresta Agamemnonova da gledaš!

Elektra

Znak kakav vidje, te ću njemu vjerovat?

Starac

Požiljak do obrve, - jednom s tobom on
U domu lane pogna, pade, rani se.

Elektra

Što veliš! Vidim eno znamen pada mu.

Starac

Pa onda s' kratiš grlit brata predragog?

Elektra

Ne više, starče! Srce moje vjeruje
Tom znaku. (*Zagrli Oresta.*) Svanu jednom!
Preko nade te sad grlim -

Oresto

I ja tebe jednom s vremenom.

Elektra

I nikad ne mislih!

Oresto

Ni ja se ne nadah.

Elektra

Pa ti si onaj?

Oresto

Da, ja - pomoć jedina,
Izvučem li sad mrežu, kojom lovim lov.
To uzdam se, a krivda l' pravdu nadvlada.
U bogove već vjerovati ne treba.

Zbor

Dođe, dođe, kasni - kasni danče moj,
Granu i pokaza gradu tom
Jasni vatre znak,¹⁸ - on bijegom davnijem
Jadan naže s dvora očinskog,
Tumaraše. Tebe, našu pobjedu,
Vodi bog, da neki bog.
Dajde, draga, daj
Ruke digni, digni glas,
Šalji k nebu, bozim' molitvu,
Da ti sreća sreća sad
Brata putem u grad isprati.

¹⁸ Javi kao straža kakva smolenicom.

Oresto

Pa dobro. Milo, drago pozdraviste me,
A poslije ćemo se opet odat radosti.
A ti mi, starče, - ta u dobar dođe čas -
Daj kaži, kako da se ubici oca svog
I majci, drugi braka kleta, osvetim!
U Argu ima l' duša meni odana?
Il' svega nesta, ode baš ko sreća mi?
Pa s kim ću? Hoću l' obnoć ili obdan ja?
I kojim putem na dušmana da krenem?

Starac

U bijedi, sinko, prijatelja nema ti.
Ta rijetko je našašće, blago za nas to,
Kad dobro i zlo s nama skupa dijeli tko.
A ti -jer prijatelji odvrgoše te,
I nade ti ne osta - čujde mene, znaj:
U ruci, sreći tvojoj sva je tebi moć, -
Dom oca svog ćeš i grad tako primit svoj.

Oresto

Pa kako ćemo radit, tom dovinut se?

Starac

Tijestova ćeš sina¹⁹ ubit i majku.

Oresto

Do vijenca stigoh - kako ću ga pobrat ja?

Starac

Da u grad uđeš, - ništa nećeš opraviti.

¹⁹ Egistu je otac Tijesto.

Oresto

Zar četom, desnicom je straže jači on?

Starac

Ti pogodi. U strahu je i ne spi baš.

Oresto

Pa neka! A ti, starče, dalje svjetuj me!

Starac

Pa čuj me! Baš sad nešto na um pade mi.

Oresto

De kaži nešto dobro, a ja da čujem!

Starac

Egista vidjeh, kada iđah ovamo.

Oresto

Riječ prihvaćam. Na kojem mjestu vidje ga?

Starac

Tu blizu - u polju, gdje konji pasu mu.

Oresto

Što radi? Vidim nadu sad u jadu svom.

Starac

On vilam', čini se, žrtvu spremaše.

Oresto

Za uzgoj djece ili za rod budući?

Starac

Znam jedno samo: blago bješe spravan klat.

Oresto

S koliko ljudi? Ili sam sa slugama?

Starac

Argivca ne bi, - bješe sama družina.

Oresto

A ima l', starče, koga, tko će poznat me?

Starac

Ma sluge su, što nikad ne vidješe te.

Oresto

A hoće l' nama, svladamo li, skloni bit?

Starac

To svojstvo ropsko je, - u prilog tebi je.

Oresto

A kako bih se njemu primakao ja?

Starac

Daj idi 'nako, kod žrtve da spazi te!

Oresto

Do samog puta, mislim, ima polje on.

Starac

Kad vidi tebe, na čast k sebi zvat će te.

Oresto

Eh, nemila li gosta, ako htjedne bog!

Starac

A onda prema zgodi smišljaj, radi sam!

Oresto

Ti reče dobro. A gdje je mati mi?

Starac

U Argu. Ali skoro će na gozbu doć.

Oresto

A što ne krenu majka s mužem od kuće?

Starac

Ta osta, jer se boji, karat će je puk.

Oresto

Razumjeh, - vidi, poprijeko je gleda grad.

Starac

Da, tako ti je, - na zlu ženu mrzi svijet.

Oresto

A kako nju ću i njegov smaknut zajedno?

Elektra

Ubistvo ću izvršiti na materiji.

Oresto

I ono drugo - dat će sreća - uspjet će.

Elektra

Jest, nas je dvoje, ovaj neka pomogne!

Starac

Pa hoću. Ali kako majci smisli smrt?

Elektra

Hajd' idi, starče, ovo Klitemnestri kaž':
U babinam' sam - javi! - muško rodi se.

Starac

Zar davno - reć ću - rodi ili nedavno?

Elektra

Kaž', kol'ko treba rodilji, da se očisti.²⁰

Starac

Pa što će to pridonijet smrti majčinoj?

²⁰ Misli deseti dan poslije rađanja.

Elektra

Kad čuje za babine moje, doći će.

Starac

A kako? Mari l' - misliš, kćerice - za te što?

Elektra

Jest. Suze će mi ronić na čast rođaju.

Starac

E, možda. Ali na riječ onu vrati se!

Elektra

Kad dođe, očevidno mora ona past.

Starac

Da, samo nek na vrata uđe u kuću!

Elektra

Pa zaista će lako u Had ona sać.

Starac

Doživjet da je meni to, a onda mrijet!

Elektra

Al' prije svega, starče, put pokaži tom!

Starac

Zar tamo, gdje Egisto bozim' žrtvuje?

Elektra

Tad idi k majci, nosi moju poruku!

Starac

Iz usta tvojih riječ da sluša, mislit će.

Elektra

(Orestu.)

Na tebi red je sad, - ubistvo izbra ti.

Oresto

Pa idem, ako meni put tko pokaže.

Starac

Pa ja ću od srca te rado otpratit.

Oresto

Otaca Zeuse, stravo mojih dušmana, -

Elektra

I Hero, gospo žrtvenika mikenskih -

Oresto

Pobijedit daj nam, ako s pravom tražimo!

Elektra

Daj njima, osvetom da oca osvete!

Oresto

Daj smiluj nam se! Jadno li postradasmo!

Elektra

Daj smiluj se na porod, na potomke si!

Oresto

Pa i ti, oče, kome pakost spremi grob, -

Elektra

I Zemljo, gospo, kojoj ruke pružam ja,

Oresto

Daj brani, brani ovu djecu premilu!

Elektra

Sad idi, svak će mrtvac u pomoć ti bit, -

Oresto

Što s tobom Frižanina kopljem pobiše.

Elektra

I koji mrze na grijeh kletih grješnika.

Oresto

Ču l', oče, kog mi majka grozno priredi!

Elektra

Sve - znam ja - čuje otac. Al' je doba ić.
I ja ti velim još: Egista smakni mi!
Jer padom smrtnim padneš li mi nadrvan,
Tad i ja umriješ, živa - znadi! - nijesam već;
Po glavi ću se mačem shvatit dvosjeklim.
Sad u kuću ću poći i priredit sve.
O tebi glas kad dobar, sretan stigne mi,

Sva kuća će mi klikom kliknut; umreš li,
To protivno će zbit se. To ti velim ja.

Oresto

Sve znadem.

Elektra

Zato junak treba da budeš.
A vi ćete mi, ženske, dobro pripaziti
Na krik boja toga. Ja ću stražiti svedč,
Mač rukom svojom držati spravno na udar,
Jer svladana dušmana neću nikada
Svog tijela predati, da se svete, gaze ga.

(Oresto otiđe sa starcem, Piladom i pratnjom, a Elektra krene u kuću.)

Zbor

Ispod matere nježne
U brdima argivskim uze jednom -
Drevne priče glas nam priča -
Krasno janje zlatna runa²¹
Pan-bog, naših polja čuvar;
Pjesmu zvučnu, miloglasnu
U složenu sviraše sviralicu.
Na kamenim stubam!
Glasnik stade, kliče:
"Na trg, na trg, Mikenjani!
Hajd'te da vidite vladara sretnih čudo,
Čudo i strašilo!"
Slavom kolo slavljaje dom Atrida.
Zlatni se otpiru hrami,
Na žrtvenicim' po Argu gradu
Ognja plamen buktom bukti,
Sviralica, Muza sluga,
Prekrasnim se glasom glasi;
O janjetu tom se zlatnom

²¹ Poslije smrti Pelopove zavadiše se sinovi Atrej i Tijesto zbog prijestolja i zamoliše u Zeusa znak. Atrej nađe u stadi svojem zlatoruno janje, ali žena njegova Aeropa ukrade to janje i dade ga Tijestu, kojega je voljela. Atrej baci bestidnicu u more, zakolje Tijestu djecu i priredi mu gozbu. Egisto se spase. S te grozote udari sunce putem natrag.

Pjesma mila na čast Tijestu ori.
Milovanjem tajnim
Atrejevu ljubu
Smami, k sebi u dvor
Prenese čudo i na trg je vrati, vikne,
Janje zlatoruno
Rogato u domu da ima svome.
Onda, ali onda Zeus-bog
Sjajni put okrenu zvjezdam',
Sunca žarkog krenu svjetlost,
Bijeli maknu obraz Zori;
Večernijem goni krajem,
Plamom, žarom božjim pali;
Oblak kišni k sjeveru se miče,
Suha Amonova sijela²²
Bez kapi ti rose skaplju;
Bog im dara, kišice krasne, ne da.
Tako se priča, ali ja ti
Slabo vjerovati mogu,
Sjedište da vruće, zlatno
Sunce krenu i promijeni
Na štetu i bijedu ljudma,
A rad jednog grijeha ljudskog.
Strašne priče korisne su svijetu,
Boga štovat one uče.
Ti ih, sestro braće slavne,²³
S uma smetnu, pogubi muža svoga.

Zborovođa

Ha, ha!
Zar, drage, čuste? Il' je pusta varka to?
Zar ne gruhnu ko ispod zemlje Zeusov²⁴ grom?
Čuj! Ne ječi li jekom jasnom uzdah, vaj?
O gospo, Elektra, izađi iz kuće!

²² Ubija.

²³ Dioskura.

²⁴ Hadov.

Čin četvrti

ELEKTRA, ZBOR

Elektra

A što je, drage? Kakva sreća služi nas?

Zborovođa

Ma ne znam doli jedno, - smrtni čujem krik.

Elektra

Čuh i ja izdaleka, a i opet čuh.

Zborovođa

Glad izdaleka dopire, al' jasan je.

Elektra

Egistov li je jauk ili dragih mi?

Zborovođa

Ne znadem, - stoji vika, graja glasova.

Elektra

Smrt meni riječ je tvoja. Što još časimo?
(*Trgne mač da se probode.*)

Zborovođa

De stani, stalno dok ne saznaš udes svoj!

Elektra

Ne mogu, - svladani smo. Gdje je glasnik nam?

Zborovođa

Pa doć će, - kralja ubit nije lako baš.

(Bane glasnik.)

ELEKTRA, GLASNIK, ZBOR

Glasnik

O lovor-vijenče, krasne djeve mikenske,
Oresto pobijedi svim dragim javljam to.
Po zemlji leže krvnik Agamemnonov,
Egisto. Sad zahvalit treba bozima.

Elektra

A tko si? Kako glasu tvom da vjerujem?

Glasnik

Zar gledaš, a ne poznaš slugu brata svog?

Elektra

Oh, dragi, od stra silnog na prepoznah ja
Tvog lica, - sad te poznam. Što to veliš ti?
Zar mrtav je ubica mrski oca mog?

Glasnik

Jest, mrtav, - dvaput kažem, kad ti godi to.

Zborovođa

O bozi! Dođe jednom, Pravdo svevidna!

Elektra

Na koji način, kojim redom smače on
Tijestova mi sina? To bih rada čut.

Glasnik

Odavde ispod krova kada krenusmo,
Do utrenika, koloteka stigosmo.
Tu dični desio se vladar mikenski.
Po vrtovima natopljenim šetaše
I nježne mrče stručak braše za glavu.
Kad spazi, vikne: "Zdravo, stranci! Tko ste vi?
A otkud dolazite? Iz kog kraja ste?"
Oresto će: "Tesalci mi smo. Na Alfej²⁵ mi
Olimpijskom idemo Zeusu žrtvovat."
Egisto, kad to čuje, 'vako prozbori:
"Na časti treba da mi gosti budete
Vi danas, po slučaju vilam' goveda
Za žrtvu koljem, - zorom uranite li,
Baš tako ćete stić. Al' hajdmo u kuću!" -
To reče, k jednu za ruku nas uhvati
I vodi - "odbit, kratit to mi nemojte!"
A u kući kad bjesmo, ovo kaza on:
"Za pranje brže strancim' vode podaj tko,
Do vode svete jer će stat uz žrtvenik!"
Oresto će mu: "Baš se sada oprasmo -
Iz potočića bješe voda bistrica.
Egisto, smije l' tuđin žrtvu s domaćim
Prikazat, rad sam, kralju, ne kratim se ja."
Na riječi te se nitko ne obazre već.
I koplje sluge, straža gospodara svog,
Tad odlože, svi posla rukam' hvate se.
I zdjelu²⁶ nose, drugi dižu košare,
A treći vatru lože i na ognjište
Već kotle meću, - jekom ječi kuća sva.
Muž majke tvoje soli, brašna uze tad,
Na oltar sasu, riječi 'vakve izusti:
"Oj vile gorske, meni, ženi kod kuće,
Tindaridi mi dajte često žrtvu klat
I sreću, ko sad, dijel'te, bijedu dušmanim!"
A gospar moj bez glaska, tiho s' molio,
Dom očev da dobije. Nož iz košare

²⁵ Potok kod Olimpije.

²⁶ Za krv.

Egisto vadi, dlaku²⁷ juncu odreže,
U svetu vatru rukom baci desnicom;
I sluge dignu june, na ramenma im
On zakolje ga, kaže ovo bratu tvom:
"U Tesalaca se vještina diči ta,
Raščinit krasno kada bika znade tko
I krotit konja. Stranče, uzmi gvožđe, nož,
Pokaži, o Tesalcim' glas da ne laže!"
On rukom dobro kovan dorski zgrabi nož,
Sa pleći vrže krasan, kopčom kopčan plašt;
Za poso uzme si Pilada u pomoć
I makne sluge, hvati junca za nogu
Pa rukom upne se, meso bijelo odgali;
I brže sadre kožu, nego na kolim'
U trkalištu trkač dvaput projuri, -
I eno utrobe! Egisto uzme drob
I gleda, jetra nijesu jedra, cijela sva,
A grane, žile i klijet žuči nablizu -
Sve motriocu tešku kaže nesreću,
I namršti se. Gospar njega zapita:
"Što klonu duhom?" "Stranče, zasjede me strah
Izvana. Najljući je dušman, protivnik
Na svijetu domu mom sin Agamemnonov."
A on će: "Lukavstva bjegunčeva te strah,
A kralj si gradu? Ne će l' donijet meni tko
Nož ftijski mjesto dorskog, da presiječem grud.
Da žrtvu ogledamo, tad se častimo?"
I uze, udri. Džigerice izvadi
Egisto, premeće ih, gleda, - naže se,
A na prste se nožne brat tvoj osovi,
U hrbat udari ga, probi leđa, zglob,
I sav se amo tamo praćakat trže trup;
U krvi se koprca, - teško izdiše.
A sluge kada vide, koplju skoče svom,
S dva da se četa bori. Opru s' junački
Oresto, Pilad svojim tresuć kopljima.
Oresto vikne: "Gradu ovom ne stigoh
Ko dušman kakav, a ni moja pratnja mi.
Ubici oca svoj se sad osvetih ja -
Oresto jadni. Al' ne ubijajte me,
Mog oca sluge stare!" Pa kad čuše riječ,
Sva koplja spuste. Jedan stari starac ga
Sa dvora pozna. Nato mahom smjesta svi
Tvog brata milog glavu vijencem vjenčaju,
Vesele s', kliču. Ide sada, dolazi,

²⁷ Na čelu.

Da glavu pokaže ti, - ne Gorgoninu,
Već dušmanina tvog Egista. Smrću on
Krv za krv s kamatama gorkim plati sad.

Zbor

Ded, u kolo, drage, u kolo!
Ko lane skokom lakim
Do neba mi sa dragošću skači!
Dobit - vijenac puno ljepši,
No na vodi Alfeju se daje,
Brat tvoj steče. Ali uz kolo mi
Pjesmu pobjednicu sada pjevaj!

Elektra

O svjetlo, sjajna kola, konji sunčevi,
O zemljo, mračne, što ga dosad gledah ja!
Sad oko mi je, pogled k nebu slobodan,
Egisto pade, krvnik ljuti oca mog.
Ded, drage, sve, što imam i što dom mi moj
Za nakit glavi krije, sada iznijet ću
I glavu kitit pobjedniku bratu svom!
(*Ide u kuću.*)

Zbor

Ti za glavu nakit nosi sad,
A naše dotle kolo
Igru Muzama će milu igrat!
Stari, dragi kralji naši
Sad će opet zemljom ovom vladat,
S pravom ono smakli nepravredne.
Pjesma nek se s klikom skladno ori!

(*Elektra se vraća. Dolaze Oresto i Pilad, a sluge nose truplo Egistovo.*)

Čin peti

ELEKTRA, ORESTO, PILAD, ZBOR

Elektra

O pobjedniče, oca, pobjednika mi
U boju trojskom, sine - oh Oresto, daj
Sad vijenac primi, nakit kosi, uvojcim!
Trk trkalištem ne pretrča zalud ti,
Ne, - kući stiže i dušmana pogubi,
Egista, tvog što oca i mog uništi.
A i ti, sine oca nad sve pobožna,
Ti, družo bojni, vijenac primi, Pilade,
Iz ruke moje! Jednak tebe ide dijel,
Ko njega. Vijekom dovijek sretni bili mi!

Oresto

Zahvaljuj prije svega bozim', Elektra,
Za našu sreću, onda daj i mene još
Pohvali, slugu ove sudbe božje!
Ta riječima ja ne ubih nego desnicom
Egista! A da jasno vidi, znade svak,
Gle mrtva njega eto nosim tebi ja!
Pa volja tebe, plijenom zvijerma baci ga
Il' vrzi ga na kolac, nek za hranu sad
On pticam', djeci zraka, visi! Rob je tvoj
Gle sada, prije gospodarom zvaše se.

Elektra

Doduše stid me, ali opet kazat ću, -

Oresto

A čega? Reci! Nema za te straha već.

Elektra

Zlostavit mrtva, mogo bi me korit tko.

Oresto

Na svijetu nema toga, tko će karat te.

Elektra

Oh, rado zamjera i kori grad ti naš.

Oresto

De, kazuj, ako te je, sestro, želja što!
Jaz, mržnja, bezdan pravi oda nas dijeli ga.²⁸

Elektra

(Pristupa truplu.)

Pa dobro. Gdje da ružit tebe počnem ja?
A gdje da svršim? Što po srijedi da stavim?
U ranu zoru vijek u sebi kazah ja,
Što okom u oko bih htjela tebi reć,
Kad straha, groze stare, bih se riješila;
A sad se dakle riješih. Grdit tebe ću
Sve grdnjam', što ih tebi živu htjedoh reć.
Ti uništi me, dragog oca meni ti
I ovom ote, a ništa ne skrivismo.
Bez srama s majkom vjenča s', muža ubi joj,
Helena vođu, a sam Troje ne vidje!
Tolika ludost obuze te, - nado se,
Da majka, uzmeš li je, neće žena ti
Zla biti, gdje okalja krevet oca mog.
Zavede l' ženu kome tajom grleć tko
I pod silu je onda uzme, neka zna,
Da jadnik je, kad misli, da će ona sad,
Što drugog odnemari, njemu vjerna bit.
Pod jadnim bješe krovom, jada ne vidje!
Ta ti si znao, klet da ono sklopi brak,
A mati, za muža da ima zlotvora.
Vas oboje ste žlice, sreću ubraste,
Jest, ona tvoju, a ti kobnu njenu kob.
Od Argivaca svijeh vazda ovo ću:
"Muž one žene", nikad "žena muža tog."
Sramota zaista je, vlada l' u kući

²⁸ Egista.

Baš žena, ne muž; mrska su i djeca mi,
Muškarca, oca svog, kad ime ne nose,
Već po majci ih, rodu njenu zove grad.
Ta ženi l' se ženom roda dobra, višom tko,
Eh muža nitko, nego ženu spominje.
Ti prevari se ljuto, slijepac bješe slijep, -
Sve gradio se, da si nešto s blaga tog,
Al' ništavo je, - kratko vrijeme s nama je.
Ćud snažna, stalna vrijedi, nikad blaga kup;
Vijek ona traje, svlada, makne svaki jad,
A sreća bez pravde, što ludu dopadne,
Poleti iz kuće, a cvate kratak čas.
Što žena se tiče - ta ne liči djevojci
Govorit o tom, - šutim, al' ću natuknut:
Ti pašovo si, - dvor je kraljev bio tvoj,
Ljepotom sjao si. Al' muž nek ima mi
Ćud mušku, a ne djevojačkog lica kras!
Za ljutim bojem čeznu djeca 'nakvijeh,
A lijepi su dječaci ures kolu tek.
Hajd', ludo, - takav najzad se pokaza sad,
Pretrpje kasan. Stog nek opak nikada,
Pa makar sretno trkom trčo prvi put,
Ne drži, pravdi da se ote, dok mi on
Do crte, mete - žicu na kraj ne skrene!

Zborovođa

Grieh strašan mu je, strašno li ga okaja
On tebi, bratu! Pravda ima silnu moć.

Oresto

Pa dobro. Sluge, trup odnes'te u kuću
I u mrak sakrijete ga, da mi ne vidi
Mrtvaca mati, prije no je zakoljem!

Elektra

(Gleda drumom k Argu.)

De stani! Drugu dajmo zavrgnimo riječ!

Oresto

A što je? Iz Mikene hrli l' pomoć nam?

Elektra

Ne! Mater vidim, što me na svijet porodi.

Oresto

Baš krasno nasred srijede mreži ide sad!

Elektra

I na kolima sva u halji sjajnoj sja.

Oresto

Pa što ću s majkom? Hoćemo li ubiti je?

Elektra

Zar žao ti je, majke lik kad ugleda?

Oresto

Uh!
Pa nju da smaknem ja, a rodi, doji me?

Elektra

Baš kako oca moga i tvog pogubi.

Oresto

O Febo, silno ti neznanje bješe riječ, -

Elektra

Apolon ako lud je, - tko je mudar tad?

Oresto

Kad mater - oh grozote! - ubiti reče mi.

Elektra

A kakva šteta, osvetiš li oca svog?

Oresto

Ko krvnik majčin u bijeg ću, a bijah čist!

Elektra

Al' bit ćeš proklet, oca li ne osvetiš.

Oresto

Al' majci ja ću platit za ubistvo to.

Elektra

A kome, s uma l' smetneš oca osvetu?

Oresto

Zar zloduh se bogom stvori, onu reče riječ?

Elektra

Na tronogu zar svetu? To lje ne mislim!

Oresto

Ne mogu vjerovat, da božja to je riječ.

Elektra

Pa klonut ćeš mi duhom, kukavica bit?

Oresto

Zar baš da istom varkom i nju smotam ja?

Elektra

Jest, kako muža joj Egista pogubi.

Oresto

Unutra idem, - strašne snove snujem ja,
I sviđa li se bozim', strašan bit će čin.
Al' neka! Gorka mi i slatka borba je.

(Ide u kuću, na kolima dolazi Klitemnestra s pratnjom.)

Zborovođa

Ah!
O argivske zemlje kraljice, gospo,
O Tinadara kćeri
I Zeusovih sina, junaka sestro,
Sa zvjezdam' što stoluju na nebu sjajnom,
A smrtnik ko spasu klanja se njima
Na pučini burnoj!
Oj zdravo! Rad silna bogatstva, sreće
Ko blaženim bozim' klanjam se tebi,
A zгода je sreću štovati tvoju.
O kraljice, zdravo!

ELEKTRA, KLITEMNESTRA, ZBOR

Klitemnestra

Hajd' sađ'te s kola, za ruku me, Trojanke,
Ded uhvatite, iz kola da koračim!

(Zboru.)

Plijen frigijski nam božje kiti domove,
A ja vam evo zemlje trojske biran cvijet
Ko darak malen, ali domu ukras lijep,
Za svoju primih kćerku, što izgubih je.²⁹

²⁹ Za Ifigeniju.

Elektra

Bi l' ja iz dvora istjerana robinja,
Stanarka ove kolibice kukave,
Sad, majko, ruke ti se tvoje smjela tać?

Klitemnestra

Tu sluškinje su, nemoj mi se trudit ti!

Elektra

A zašto ne? Kao sužnja mene iz kuće
Ti baci, dom mi pade, s njime padoh ja,
Ko ove, i bez oca sam sirota sad.

Klitemnestra

Da takve snove pozasnova otac tvoj
I škodi, kome ne bi smio, - dragima.
A kazat ću. Kad ženu zao shvati glas,
Gorčina neka s jezika joj bje tad.
Do mene što je, ne mili se meni to,
Već stvar rasudi, - ako mrzit vrijedno je,
Ti mrzi! Ako nije, - čemu mržnja ta?
Za oca tvog ono Tindar uda me,
Al' ne, da ginem ja il' kakav porod moj.
Kćer moju skloni; nju za ljubu - kaza joj -
Ahilej žudi. Iz kuće je odvede
U luku Aulidu, nad oltar diže je,
Vrat bijeli prereza mi Ifigeniji.
Lijek od propasti gradske da je tražio
Il' htio spasti dom i drugu djecu si
Pa jednu dao za mnoge, - eh, prosto mu!
Al' vako, jer je strasna bila Helena,
A krotit nevjernice nije znao muž,
On kćerku moju zato zakla, uništi!
Al' opet, premda meni krivo učini,
Još ne bih planula na muža ni ubila, -
Al' dođe s djevom, proročicom mahnitom,³⁰
Nju u brak svede. Tako on ti žene dvije
Pod jednim istim krovom skupa imaše.

³⁰ S Prijamovom kćerju Kasandrom.

A žene lude su - ne mogu tajit to, -
Pa kada griješit stane takve lude muž
I ne mari za drugu, žena želi tad
Za mužem povest se i dragog sebi nać.
I onda grakne ukor, na nas saspe se,
A krivce, da muškarce mine zao glas.
Menelaja da kradom kud odvukoše,
Oresta zar bi zato ubit smjela ja,
Menelaja da spasem, muža sestrina?
Bi l' otac tvoj to dao? Al' mrijet ne smjede
Ubica kćeri, a ja trpjet mogla sam!
Jest, ubih, - krenuh, kud već krenut bješe mi,
Do njegov'ih dušmana. Ta bi li htio tko
Od prijatelja sa mnom ubit oca tvog?
Kaž' ako želiš što, odvrati slobodno,
Da s pravom nije poginuo otac tvoj!

Elektra

O pravu zboriš, al' ti pravo ružno je.
U svemu žena razborita mužu svom
Popuštati mora. Kojoj ne mili se to,
Eh na nju neće s' obazret moja riječ.
Al', majko, zadnjih riječi svojih sjećaj se,
Gdje dopusti, po duši da ti kažem sve.

Klitemnestra

I sada isto kažem - ne kratim ti to.

Elektra

Kad čuješ, majko, nećeš li se svetiti tad?

Klitemnestra

Ne, neću, - tvojoj želji rado ugađam.

Elektra

Govorit ću. Početak, uvod ovo je.
Oh, majko, bolja da u tebe jeste ćud!
Ljepota Helenina, tvoja hvale je
Baš vrijedna, - nego dvije ste sestre rođene,

Al' obje lude, nijeste vrijedne Kastora.
Ta ona da se otet, s voljom odjedri,
Ti ubi prvog nam junaka Helade.
A izgovor je tebi, muža da si svog
Za dijete smakla. Al' to, ko ja, ne zna svijet.
Ti, prije nego klati kćer odlučiše,
A istom od kuće ti maknu pete muž,
Pred zrcalom već plavi redila si pram.
A misli l' žena za odsuća muža svog
Na nakit, gizdu, među zle ded broji nju!
Ta ne treba da lica svoga kaže kras
Uvani, ako putem zlim poč ne kani.
Ti - znam ja - jedina od žena helenskih,
Kad k Troji sreća naže, radovaše se;
Kad iznevjeri, - oblak sjede za oči,
Jer ne htjede da muž iz Troje vrati se.
A čuvat stid, čistoću lako bješe ti,
Jer gori od Egista ne bješe ti muž, -
Za vođu sebi izbra njega Helada!
Kad sestra Helena onako uradi,
Glas dičan steć si mogla, - dobru djelu zlo
Za primjer služi, mig mu dobar može bit.
No ubi l' - kako kažeš - otac tvoju kćer,
Što skrivih tebi ja i onaj brat mi moj?
A što nas ne prigrnu pod krov očinski,
Kad muža ubi, nego s tuđim sklopi brak
I dovede ga, novcem kupi udaju?
I nije izgnan za tvog sina muž,
Nit umrije za me,³¹ makar dvaput goru smrt
Od sestrine³² mi zado. Ali treba l' krv
Naplatit krvlju, ono ja ću i sin tvoj
Oresto tebe smać, osvetit oca svog.
Ta pravo l' ono, pravo je i ovo sad.
A tko na novac gleda il' rod plemenit
I ženskom zlom se ženi, lud je;
bolja je siromašica dobra nego bogat rod.

Zborovođa

Brak igra sreće je, - u jednog vidim raj,
A u drugoga ide naopako sve.

³¹ Zbog nedjela nije stradao Egisto, nego Oresto mora živjeti u progonstvu, a Elektra je udana za seljaka.

³² Od Ifigenijine.

Klitemnestra

Vijek oca ljubiti - to je, kćeri, tvoja ćud.
A biva: jedno dijete tajka zlato je,
A drugo voli majci nego ocu svom.
Al' oprostiti ću ti, - ta i sama nijesam baš
Sa djela svoga, kćerko, odveć vesela.
Al' vako nekupana, slabo odjeta
Tu stojiš, a tek porod rodi nedavno!
Ao meni jadnoj! Ao snova mojijeh!
Raspalih više, no je treba, mužu gnjev.

Elektra

Ti kasno kukaš, lijeka kada nema već.
Preminu otac. Ali zašto sina svog,
Što tuđim potuca se svijetom, ne vratiš?

Klitemnestra

Al' strah me, - na se, ne na njega, gledam ja.
Smrt očeva ga - kažu - silno razjari.

Elektra

A zašto dražiš, uckaš na nas muža svog?

Klitemnestra

To ćud je njeg'va, - i ti naprasita si.

Elektra

Od bola, - ali jeda ću se proći svog.

Klitemnestra

Pa i on neće više biti tebi krut.

Elektra

On oholi se, - u mom domu širi se.

Klitemnestra

I opet - vidiš? - svađu jariš iznova.

Elektra

Pa šutim, bojim ga se, jest, sve bojim se.

Klitemnestra

Tih riječi kan' se! Al' što, kćeri, pozva me?

Elektra

O porodu si mome, mislim, čula ti.
Stog mjesto mene - jer ja ne znam - za sina
Po običaju žrtvuj dana desetog!
Ta vješta nijesam, - sada rodih prvi put.

Klitemnestra

To poso je druge, koja truda riješi te.

Elektra

Al' sama namučih se, rodih djetešce.

Klitemnestra

Bez draga susjeda zar stoji kuća ti?

Elektra

Za prijatelja nitko bijedna neće baš.

Klitemnestra

Pa idem, - deset dana čedo navrši,
Stog žrtvovat ću bozim', a kad iskažem
Tu ljubav tebi, na imanje k mužu ću,
Gdje vilam' žrtvuje. Al', sluge ka jaslama

Ded konje vod'te, a kad vam se učini,
Da žrtvu ovu bozim' svrših, dođite!
I mužu svojem treba da ja ugodim.

(Ide u kuću.)

Elektra

(Govori za majkom.)

U kukavi kućerak stupi! Pazi mi,
Zid čađav halje tebi da ne zacrni!
A žrtvovat ćeš, kako bozim' treba već.
Pa košara je spremna i nož naoštren,
Što bika zakla. Od udara ti ćeš past
Do njega, poći ćeš u dvoru Hadovu
Za onog, s kim si živa spala. Hvala će
To tebi, meni osveta za oca bit.

(I ona uniđe.)

Zbor

Za zlo zlo se vraća, - drugi vije dah
Dvorom sada. Jednom mi u kupelji
Moj poglavar, kralj moj zaglavi,
Jeknu doma krov i jeknuše
Kamen-vijenci, zidi, 'vako viknu on:
"Ženo, okrutnice, što me ubijaš,
Desete kad sjetve se
Dragom domu vratih svom?"
S klete nevjere se vraća pravde sud
I nju mami. Ona bijednog muža svog,
Kasno što se vrnu domu svom,
Zidma kiklopskim, nehodičnim,
Svojom ubi rukom, gvožđem oštrijem, -
Bradvu hvati. Ao muža zlosretna!
Jednom primi, dobi on
Ženu jadnu - nesreću.
Kao kakva ljuta, gorska lavica,
Po hrasticim' što se bani, zločin izvrši.

Čin šesti

Klitemnestra

(U kući.)

Za boga, djeco, ubit mater nemojte!

Zbor

Zar viku čuješ u kući?

Klitemnestra

Ajme meni! Aj!

Zbor

I mene boli gdje od djece moraš mrijet, -
Bog pravdu kroji, kada dođe, kucne čas.
Ti kruto trpiš, al' zločin svrši klet
Na mužu, jedna, svom!

(Izlazi Oresto, Pilad i Elektra.)

Al' eno ih! Gle, krokom kroče iz kuće,
A majke krvlju svježom poprskani su!
To dokaz pobjede je - tužna pozdrava.
Na svijetu nema kuće - veće nesreće
Od Tantalova doma, nit ga bješe kad.

ORESTO, PILAD, ELEKTRA, ZBOR

(Pratnja iznese mrtva Egista i Klitemnestru pa postavi na tle.)

Oresto

Ao, Zemljo, Zeuse, kralju svevidni,
Glete ovo djelo, grdnu krv,
Glete tu na zemlji trupa dva!
Udar ruke moje ih

Svali, - za jade je moje plata to!

Elektra

Oh, plakat nam je, brate, al' sam kriva ja!
Ja vatrom se oborih jadna na majku,
Što me kćerku rodi.

Zbor

Ao sudbe, sudbe tvoje, majko rođena!
Ti strašno, grozno - odviše
Od djece svoje prepati,
Al' za oca - za krv s pravom plati.

Oresto

Febo, ti osvetit reče mi,
Na vidjelo neviđeni jad
Iznese, al' krvav skinu brak
Sad sa zemlje helenske!
Kud, u koji grad ću?
Tko će primit me?
Tko pobožan će u oči
Ubicu majke gledat okom?

Elektra

Ajme meni! Kud ću ja? U koje kolo ću,
Na kakvu svadbu? Hoće l' mene nevu tko
U odaju primit?

Zbor

I opet, opet vjetra dah
Gle izmijeni ti ćud;
Sad sveto misliš, prije bješe misli zle.
Strašno, draga, učini,
Brata silom nagna.

Oresto

Zar vidje, kako mi se jedna uhvati
Za halju, pred smrt dojku otkri -
Ajme meni! - na tle se
Na koljena baci jedno? Bjeħ ko vosak mek.

Elektra

Znam dobro, bol ti ljuta srce paraše,
Kad bolni cvil ĉu majke, što te rodi.
Za bradu uhvati me rukom, vriskom mi
Ovako vrisnu: "Dijete moje, molim!"
O licu ona mom
Sva visijaše, - maĉ iz ruke puznu mi.

Zbor

(Elektri.)

Oh, jedna, kako moēe oĉma gledat krv -
Smrt, tvoja gdjeno izdiše ti majka?

Oresto

Na zjene, oĉi svoje, svoj namakoh plašt
Ko za ųrtvu trgoh maĉ
I majci u vrat rinuh ga.

Elektra

A ja te bodrih, poticah
I sama maĉa maših se.

Zbor

Nad sve grozote grozotu stvori!

Oresto

De uzmi, plaštem tijelo pokrij majĉino,
Rane zaštri njezine!
(Stupi pred majku.)

Krvnike sebi rodi ti!

Elektra

Gle, milu i ne milu te
Mi ogrćemo plaštem sad!
Kraj jada silnih domu je.

Zborovođa

Gle, nad kućom, ponad krova visoko
Tu demoni lebde! Il' s neba su bozi?
To smrtnijeh ljudi staza lje nije.
A zašto se svijetu javljaju oni
Pred očima sada?

KASTOR, POLIDEUKO

Kastor

Čuj, sine Agamemnonov! Dioskuri,
Dva brata majke tvoje tebi zbore sad,
Baš more, brodu strašni stišali smo val
I mahom Argu pohrlili, - sestre si,
A majke tvoje ugledasmo ranu, krv.
Po pravu trpi, al' ti pravo ne radiš.
Feb, Feb je - al' kralj moj je, zato šutim ja.
On mudar je, al' mudro ne svjetova te.
Vrat prignut treba, - a izvršit dalje je,
Što sudba Zeusova o tebi odredi.
Daj Elektru Piladu, kući pošlji ih,
A ti se Arga kloni, - nije prosto ti
Unići u grad, kada mater pogubi.
A strašne Srde, pasjeg oka božice,
Svud svijetom vitlat će te, gonit mahnita.
Hajd' u Atenu, sveti kip daj Paladin
Obujmi, zmijama³³ će strašnim splašit ih
I odbit, te se one tebe neće tać;
Nad glavom tvojom će Gorgonin držat štit.
Hum neki Aresov³⁴ je ondje, - prvi put

³³ Oklop je božici Ateni na prsima obrubljen zmijama, a na srijedi ističe se glava Gorgonina.

³⁴ Areopag.

Tu bozi sjeli i sud krvni sudili,
Kad Ares kruti ubi Halirotija,³⁵
Vladaru morskom sina; srdžbom planu on
Rad kćeri, radi zagrljaja grješnoga.
Sud bozim' to je otad čvrst, nada sve svet.
I tebe rad ubistva ondje čeka sud.
I glasi past će najednako, - smrti će
Sud riješit tebe. Loksija će krivnju svu
Na sebe uzet, - mater ubit reče on.
I zauvijek će zakon biti postavljen:
Raspolove l' se glasi, krivac riješen je.
A jadom ojađene strašne božice
Do huma³⁶ će u ždrijelo zaći zemaljsko,
Što svetinja je, proročište čovjeku.
A tebi skrasit se u zemlji arkadskoj
Na vodi Alfeju do hrama Likejskog.
Po imenu će tvom se jednom prozvat grad.
To rekoh tebi. A Egistov mrtvi trup
U krilo zemlji će položiti Arga puk,
A majku tvoju će Menelaj - stiže baš
Naupliji, zauzev zemlju trojansku -
I Helena sahraniti. Ta iz Egipta,
Iz dvora Protejeva dođe, ne bješe
U Frigiji; u Ilij Zeus lik Helenin
Otposla, svađe, krvi ljudske da bude.
A Pilad nek za ženu djevu uzme si,
Iz zemlje ahejske nek kući vodi je,
Nazovisvaka³⁷ tvog nek uzme sa sobom
U Fokidu i tovar blaga njemu da!
Ti kreni gorom, tijesnom zemlje istamske i
Idi blaženome domu kekropskom!³⁸
Sudbina s krvi suđena kad mine te,
Ti muke ćeš se ove riješiti, sretan bit.

Zborovođa

O Zeusovi sini, smijemo l' i mi
U razgovor 'vako upustiti se s vama?

³⁵ Halirotije, sin Posejdonov, silovao je kćer Aresovu Alkipu; zato ga Ares ubije, a Posejdon tuži bozima.

³⁶ Na kolonu u Ateni.

³⁷ Seljaka.

³⁸ Gradu Ateni.

Kastor

Jest, smijete, - krv vas ne kalja mrska.

Oresto

A smijem li i ja, Tindara sinci?

Kastor

Pa prosto i tebi! Na Feba ću odbit
To krvavo djelo.

Zborovođa

A zašto - ta bozi ste, rođena braća
Toj ubitoj ovdje -
Smrt od krova ne odvratiste crnu?

Kastor

Tu nesreću silni dosudi usud
I Febovih usta bezumne riječi.

Elektra

Al' kakav Apolon, proroštva kakva
Potakoše mene, da ubijem mater?

Kastor

Ta jedno je djelo, jedan i udes.
Prokletstvo vas jedno
Otaca sad vaših oboje satre.

Oresto

O sestro! Oh, dugo ne vidjeh tebe,
I već mi se trgnut s tvojijeh grudi!
Ja tebe ću, a ti ostavit mene.

Kastor

Dom i muža ima, ne snađe je udes,
Sudbina baš tužna, samo što mora
Grad argivski pustit.

Oresto

Pa ima li veće, bolnije boli,
No očinsku grudu, zavičaj pustit?
Al' s očinskim domom ja ću se rasti,
S ubistva ću majke tuđem se sudu
Ja podvrći, predat.

Kastor

Al' ne boj se! Ti ćeš
Do Palade, u grad sveti! No strpi se!

Elektra

Privini mi grudi na grudi svoje,
O premili brate!
Od očinskog krova prokletstvo nas goni -
Krv smaknute majke.

Oresto

De zagrlj, tijelo pritisni moje
I plači, ko mrtvu nad grobom da stojiš!

Kastor

Uh! Strašna je riječ to, strašno je slušat
I bozima samim!
Ta ima ti srca za ljude bijedne
U mene i svakog na nebu boga.

Oresto

Već vidjet te neću!

Elektra

Pa ja da ti više ne ugledam lica!

Oresto

To posljednji put mi govoriš sada!

Elektra

Oj zbogom, grade!
A zbogom i vi, Argivke moje!

Oresto

Zar polaziš veće, dušo mi vjerna?

Elektra

Ma idem sa suzom u oku nježnu.

Oresto

Hajd' Pilade, idi, sretan mi budi
I Elektru vjenčaj!
(*Otiđu.*)

Kastor

Pir, svadba će biti njihova briga, -
Al' kuja³⁹ se kloni, bjež' u Atenu!
Ta korakom groznim za tobom kroče
Sa zmijam' u ruci, a tijelo je crno;
Plod užasnih boli za sobom nose.
(*Oresto odjuri lud.*)

A mi ćemo hrlo na sicilsko more,
Da spasemo lađe na pučini bučnoj.
I letimo zrakom, prostorom silnim,
Al' opaku od nas pomoći nema;

³⁹ Srda.

Tko pobožnost vazda i pravicu voli
Za svega života, iz nevolje teške
Mi izbavit ćemo, istrći njega.
I zato nek nitko ne radi krivo,
Nek ne plovi nikad s krivokletnim ljudma!
Ja - bog to smrtnicim' kličem i javljam.
(*Nestaje ih.*)

Zborovođa

Oj veseli bud'te! Tko smrtan se može
Veselit i ne strada s nesreće kakve,
Taj sretan životom sretnijem živi.

(*Svi otiđu.*)

Rječnik

argivski - pridjev prema Arg
Arkadija - pokrajina u središnjem dijelu Peloponeza; idilična zemlja pastira
Atridi - sinovi Atrejevi, tj. Menelaj i Agamemnon
Aulida - grad u Beotiji (v. *Ifigenija*)

Bakho - Dioniz, bog vina i veselja; sin Semele i Zeusa
baniti se - oholiti se (poput bana)
bradva - vrsta sjekire sa širokom oštricom

crevlja - cipela

dorski nož - vrsta noža s dužom oštricom

Eubeja - drugi po veličini grčki otok, sjeverno od Atene, odvojen od kopna vrlo uskim kanalom

Feb, Febo - Apolon, bog ljepote, medicine, glazbe i sunca

Fočanin - stanovnik Fokide, pokrajine u središnjoj Grčkoj, u kojoj je proročište Delfi

Frigija - antička pokrajina i kraljevstvo u središnjoj Maloj Aziji; Frigijci su bili saveznici Troje

ftijski nož - vrsta noža s kratkom oštricom

Hefest - bog kovač, zaštitnik obrtnika, kipara, metalurga i vatre

Hermo - Hermes, glasnik bogova, zaštitnik putnika

Hijade - nimfe koje donose kišu; kćeri Atlasove, sestre Hijeve; također i skup zvijezda

Ida - planina u Maloj Aziji jugoistočno od Troje

Ifigenija - Agamemnonova kćer koju je ovaj žrtvovao. Sakupljene grčke lađe morale su čekati u Aulidi u Beotiji povoljan vjetar za put prema Troji, jer se Agamemnon bio zamjerio Artemidi ubivši u lovu njezinu svetu košutu, pa je Artemida zaustavila vjetar. Da bi ga oslobodila, tražila je od Agamemnona da žrtvuje svoju kćer Ifigeniju. On je to i učinio, obmanuvši je tako što joj je rekao da će je udati za Ahileja

Inah - rijeka koja izvire na brdu Lirkeju na granici Arkadije i utječe u more kod Arga

istamski - prema Istam, odnosno Istmos, odn. Korintska prevlaka, uski pojas zemlje koji povezuje poluotok Peloponez sa ostatkom Grčke

kolotek - kolotrag

krok - korak

ličiti - dolikovati

Likejski hram - Zeusovo svetište na planini Likej u Arkadiji

Loksija - jedan od pridjevaka boga Apolona, u značenju "mračni" (jer je njegova proročica Pitija u Delfima izgovarala nejasna proročanstva); *Loksijina riječ* - delfsko proročanstvo

Maja - najstarija Plejada, jedna od sedam Atlantovih i Plioninih kćeri; boginja planina i polja; sa Zeusom rodila Hermesa

mrča - biljka mirta, smirna

narovan - naboran

Nauplij - luka na Peloponezu u blizini Arga

naže - nagne

Nerejke - Nereide, morske nimfe, pedeset kćeri Nereja i Doride; jedna od njih je i Tetida, Ahilejeva majka
neva - nevjesta

odsuće - odsutnost
Osa - planina u Tesaliji

Palada - pridjevnik božice Atene; Paladin grad je grad Atena

Pan - bog pastira i stada, s kozjim repom, rogovima i nogama, ljubitelj glazbe

pašovati - ponašati se poput paše, biti bahat

Pelij - planina u Tesaliji

Plejade - u mitologiji sedam nimfi, kćeri Atlasa i Plejone; također i sazvježđe (Vlašići)

pletka - spletka

Protej - mitski egipatski kralj, Euripid ga spominje u svojoj verziji priče o Heleni u istoimenoj tragediji kao oca druge, "fantomske" Helene koja je izazvala Trojanski rat; ne treba ga miješati s riječnim bogom Protejem

rođaj - porođaj

skitski - prema Skiti, narod iranskoga podrijetla koji je nastavao nizine nad Crnim morem i Kaspijskim jezerom; prema grčkom shvaćanju barbari

spravan - spreman

Strofije - fokidiskikralj, muž Agamemnonove sestre Anaksibije, koji je pružio utočište Orestu

Tanaj (grč. *Tanais*) - rijeka Don u današnjoj Rusiji

Tesalci - stanovnici Tesalije, pokrajine u sjevernom dijelu Grčke

Tetida - morska nimfa, jedna od Nereida (v. *Nerejke*), Ahilejeva majka

Tindar - Ledin muž, otac blizanaca Kastora i Poluksa (Dioskura), te Helene i Klitemnestre; *Tindaridi* - Tindarova djeca

trajati - provoditi

treba - potreba

trh - teret

tronog sveti - Apolonov atribut, simbol njegove proročanske moći, prema Delfskom tronošcu na kojemu sjedi proročica Pitija

uckati - huškati

utrenik - prašnjavi put

uvani - vani

vaj - jad

vijek - uvijek

vrći - baciti; *vrže* - baci